

Plenum

Tisdag 19.11.2024 kl. 14.00—21.57

8. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om yrkesutbildning och till lagar som har samband med den

Regeringens proposition RP 112/2024 rd

Utskottets betänkande KuUB 6/2024 rd

Andra behandlingen

Andre vice talman Tarja Filatov: Ärende 8 på dagordningen presenteras för andra behandling. Innehållet har godkänts i första behandlingen och lagförslagen kan nu antas eller förkastas. — Debatten börjar. Ledamot Siponen.

Debatt

17.22 **Markku Siponen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Todellakin tällä hetkellä on nyt käsittelyssä tämä ammatilliseen koulutukseen liittyvä hallituksen esitys, ja tietysti kaikista merkittävin asiahan siellä on nyt nämä 120 miljoonan euron leikkaukset ammatilliseen koulutukseen. Tietenkin se, mikä tässä nyt on todella harmillista, on ensinnäkin se, että päähallituspuolueista, ylipäänsä hallituspuolueista, ei ole yhtään edustajaa paikalla, ja vielä sitä taustaa vasten, että esimerkiksi kokoomuksesta ennen vaaleja luvattiin koulutukselle erityissuojelus ja perussuomalaiset puolestaan vakuuttivat ammatilliseen koulutukseen, duunarialoille, arvopalausta. Nyt ollaan siis siinä tilanteessa, että 120 miljoonaa euroa aiotaan leikata ammatillisesta koulutuksesta. Mitä se sitten tuolla maakunnissa eri puolilla Suomea tarkoittaa? Jokainen on varmaan lehdistä lukenut, että nyt on yt-neuvottelut käynnissä ympäri Suomea: opettajia ja muuta henkilökuntaa irtisanotaan. Tässä on nyt sitten se tulos näistä leikkauksista.

Ehkä se, mikä vielä itseä erityisesti harmittaa, mikä tässä eduskuntakäsittelyn aikana on tullut vielä selville, on se, että kun täällä paljon puhutaan esimerkiksi Itä-Suomen tilanteesta, kaikki ovat huolissaan, sympatiaa tulee, niin nyt kun katsotaan, mihin nämä ammatillisen koulutuksen säästöt erityisesti osuvat, niin ne osuvat esimerkiksi juuri Itä-Suomeen. Ja syy on se, että sieltä löytyy suhteellisesti eniten näitä aikuiskoulutettavia alanvaihtajia ja taas vastaavasti ensimmäisen tutkinnon suorittajia vähemmän. Eli tässä jälleen yksi teko, mikä vie Suomen kehitystä, Itä-Suomen kehitystä täysin päinvastaiseen suuntaan kuin täällä salikeskusteluissa ja muissa puheissa tuodaan esille.

Keskustalla on selkeä linja. Me emme missään nimessä hyväksy näitä ammatillisen koulutuksen leikkauksia, ja täällä myöhemmin sitten esitellään vielä vastalause, missä myöskin keskusta on mukana.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

17.25 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Tästä edustaja Siposen puheenvuorosta on oikein helppo jatkaa samassa hengessä, eli tulee mieleen, että eikö hallitus tunnista tämän ammatillisen koulutuksen arvoa, mikä sillä on tälle maalle. Pääministeri Orpon ennen vaaleja lupaama koulutuksen erityissuojelus ei yltänytkään enää ammatilliseen koulutukseen kevään kehysriihessä tai syksyn budjettiriihessä, vaan hallitus on tosiaan leikkaamassa 120 miljoonaa ammatillisesta koulutuksesta.

Hallitus ei tunnu tiedostavan ammatillisen koulutuksen ja uudelleen kouluttamisen merkitystä maamme taloudelle. Metsätalouden, liikenteen, ravitsemusalan ja monien palvelutuotannon toimialojen työvoimatarve edellyttää juuri tulevaisuudessa ammatillisen koulutuksen osaamista, koska niillä aloilla on jo nyt paljon työvoimapulaa. Tämä ammatillinen koulutus on juuri se koulutus, joka noilla kyseisillä aloilla sitä työvoimapulaa helpottaisi.

Näin merkittävä leikkaus ja sen vaikutukset on vaikea rajata vain aikuiskoulutukseen. Hallituksen mukaan nämä leikkaukset tullaan kohdistamaan vain toisen asteen tutkinnon tai korkeakoulututkinnon suorittaneiden koulutukseen, mutta tämä leikkaus on niin suuri, että minä pelkään, että sitä ei kyllä pystytä mitenkään rajaamaan niin, etteivätkö myös ensimmäistä tutkintoa suorittavat joudu tästä kärsimään, koska aikuisopiskelijat ovat yleensä samoilla kursseilla nuorten opiskelijoiden kanssa. Siinä varmasti tulee vaikeuksia.

No, se murhe, mikä minulla itsellä on ollut jo vuodesta 2018 liittyen ammatilliseen koulutukseen, on reformi, joka tehtiin silloin Sipilän hallituksen aikaan. Olen itse entisessä työpaikassani seurannut hyvin läheltä, kuinka paljon haasteita tuli, kun tätä työelämälähtöisyyttä lisättiin. Asia on sinänsä hyvä, mutta sitä ei resursoitu riittävän paljon. On käynyt sillä tavalla, että tullaan vähän puutteellisilla tiedoilla ja taidoilla työelämään harjoittelemaan, koska niiltä ajoilta, vuodesta 2015, ovat noin puolittuneet lähiopetustunnit. Tämä on sellainen asia, mitä ei mielestäni riittävästi tässä tuoda esille, miten siellä työpaikoilla jaksetaan tämän koulutuksen kanssa. Se on tässä hyvä myös tuoda esille.

Eli niin kuin alussa sanoin, kyllä tässä tämä leikkaus on äärimmäisen huolestuttava, ja ammatillisen koulutuksen arvoa pitäisi tässäkin salissa tunnistaa paremmin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Razmyar.

17.28 Nasima Razmyar sd: Arvoisa rouva puhemies! Myöskään me sosiaalidemokraatit emme kannata tätä käsittämätöntä leikkausta ammatilliseen koulutukseen. Tässä maassa pitää tukea osaamista ja ennen kaikkea koulutusta. Tämä ammatillisen koulutuksen leikkaus on hyvin lyhytnäköistä, ja hallituksen kaikkien muiden leikkausten päälle se myös jättää meidän oppilaitokset erittäin hankalaan asemaan. Tämä leikkaus joudutaan tekemään nopeasti ja hyvin lyhyellä aikavälillä, ja aivan kuten kuulumme, tällä hetkellä meille tulee eri puolilta Suomea viestiä siitä, kuinka joudutaan esimerkiksi opettajia irtisanomaan. Rahoitusta tosiaankin vähennetään samaan aikaan, kun toisen asteen koulutukseen ja sen rahoitusjärjestelmään ollaan suunnittelemassa merkittäviä muutoksia esimerkiksi oppimisen tukeen.

On käsittämätöntä, että tällä tavalla ja näin merkittävästi hallitus on leikkaamassa aikuiskoulutuksesta: me tiedämme jo aiemmat leikkaukset aikuiskoulutukseen, ja nyt sitten nämä ammatillisen koulutuksen leikkaukset tulevat siihen päälle. On totta, että sitä rajausta on hyvin vaikea tehdä. Tämä aivan varmasti tulee näkymään myöskin oppivelvollisten osalta, koska henkilöstö, laitteet, tilat ovat yhteisiä, mutta kyllähän tässä hallitus ennen kaikkea haluaa vaikuttaa nimenomaan aikuiskoulutukseen, halutaan heikentää aikuiskou-

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

lutuksen mahdollisuuksia. Me elämme ajassa, jossa näemme työn murrosta, työurien pidentämistä, yhä enemmän meiltä ihmisiltä, meiltä aikuisilta, vaaditaan nimenomaan uudelleen kouluttautumista, ja näillä heikennyksillä, mitä hallitus on tuomassa, valitettavasti tämä mahdollisuus viedään aikuisten suomalaisten osalta. Pidämme tätä erittäin lyhytnäköisenä.

Arvoisa rouva puhemies! Myös itse pidän erittäin valitettavana, että tässä salissa tänä iltana ei ole ainuttakaan hallituspuolueen edustajaa. Näin merkittävällä tavalla leikataan suomalaisesta koulutuksesta, suomalaisesta aikuiskoulutuksesta, suomalaisesta ammatillisesta koulutuksesta, ja täällä ei ole yksikään hallituspuolueen edustaja edes puolustamassa. Toivottavasti tämä viesti näkyy edes jollain tavalla niille ihmisille, jotka ovat hyvin huolissaan tällä hetkellä näistä leikkauksista.

Esitän vastalauseen mukaisesti, että tämä lakiehdotus hylätään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

17.30 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä näkyy hallituksen suhtautuminen koulutukseen, kun luettelee kolme lukua: aikuiskoulutustuki poistettiin, 170 miljoonaa euroa, ammatillisesta koulutuksesta leikataan 120 miljoonaa euroa ja sitten kaiken kukkuraksi koulutuksen vähennys poistettiin yrityksiltä, 10—13 miljoonaa euroa. 300 miljoonaa euroa leikataan ammatillisesta koulutuksesta ja sitten niin kuin suurena voittona kerrotaan siitä, että 10 miljoonaa laitetaan tänne sote-sektorille nyt kohdennettua rahaa. 300 miljoonaa ja 10 miljoonaa — tässä on se todellisuus, missä eletään aikuiskoulutuksen osalta, ja siinä näkyy se painopiste.

Minusta tässä puututaan juuri sellaiseen asiaan nyt todella ikävällä tavalla, kun ajatellaan Suomen pärjäämistä. Meidän suurin työllistämisen este on osaamisen puute, se on suurin työllistämisen este, kun kysytään yrityksiltä, mitkä seikat vaikuttavat siihen, että työllistyy. Ja nyt kun pitää hakea ammattitaidon täydentämistä tai uuden ammatin opiskelua, niin siitä kohtaa leikataan näin rajulla kädellä. Tämä on niin väärää politiikkaa, niin hölmöä politiikkaa, jos suoraan sanoo tämän, miten tätä tehdään kaiken kaikkiaan.

Minusta meidän pitäisi palauttaa tämä ammatillisen koulutuksen kunnia ja tehdä siitä kannustavaa ja niin, että jokaisella ihmisellä on työuransa aikana mahdollisuus päivittää ja viedä omaa ammattitaitoaan parempaan suuntaan. Sillä tavalla työurat pitenevät, sillä tavalla ihmiset viihtyvät työelämässä paremmin ja pystyvät vastaamaan niihin haasteisiin, joita työelämässä tällä hetkellä osaamisessa on. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

17.33 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Heti alkuun kannatan edustaja Razmyarin tekemää hylkäysesitystä.

Ammatillinen koulutus on tällä yli 120 miljoonan euron leikkauksella valikoitunut hallituksen suurimpien koulutusleikkausten kohteeksi opiskelijoiden toimeentulon heikennysten ohella. Syy lienee se, että moni muu koulutuksen rahoituksen osuus ohjautuu kuntien kautta ja se ei ministerin budjettiehdotuksessa siellä yhtä isona rivinä näy, jolloin leikkausta ei olisi yhtä helppo toteuttaa. Ainakin tähän viittasivat aiemmat perustelut siitä, että näin ja näin paljon sinne rahaa kuitenkin jää. Koulutusleikkaus on kuitenkin aivan selvä,

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

riippumatta siitä, että hallitus ennen vaaleja kyllä kovasti puhui, että koulutuksesta ei leikkataisi.

Hallitukselta tuntuu puuttuvan visio aikuiskoulutuksen ja jatkuvan oppimisen osalta. Työuria tulisi pidentää, mutta hallitus lakkautti aikuiskoulutustuen, pyrkii kohdentamaan tämän ammatillisen koulutuksen leikkauksen ainoastaan toista tutkintoa tekeviin aikuisiin. Tosin kaikki oppilaitosten kuultavat sanoivat, että se on kyllä mahdotonta, sillä siellä samoilla kursseilla on sekä aikuisia että nuoria, ensimmäistä tutkintoa tekeviä ja toista tutkintoa tekeviä.

Hallitus on leikannut myös vapaasta sivistystyöstä kansalaisopistoilta, kansanopistoilta, osaamiskeskuksilta, ja tämä suunta on aivan väärä. Suomi on pieni maa, joka pärjää nimenomaan osaamisella, vahvalla osaamisella, sivistyksellä, ja näillä leikkauksilla sitä ei saada aikaan.

Arvoisa puhemies! Ammatillisessa koulutuksessa tarvitaan enemmän panostuksia, tarvitsemme lisää lähiopetusta, ei tämän tyyliä leikkauksia. Tämän ammatillisen koulutuksen uudistuksen, joka on samaan aikaan käynnissä, tulisi kohdentua siihen, että työelämän tarpeeseen pystytään vastaamaan entistä paremmin. Ja jälleen kerran mennään esityksessä nurinkurin, että ensin leikataan rahat ja sen jälkeen aletaan uudistaa periaatteita.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

17.35 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä ammatillisesta koulutuksesta leikkaaminen on jälleen yksi järjetön teko hallitukselta. Kuten edustaja Siponen täällä puhui, tämä tulee nimenomaan puremaan alueille kovaa. Meillä Etelä-Karjalassa eilen kuultiin murskaluvut: miinus 15 prosenttia Etelä-Karjalan ammattioppilaitokselta. En ole vielä edes laskenut, kuinka monta opiskelijapaikkaa se tekee. On käsittämätöntä, että hallitus juhlapuheissaan puhuu siitä, kuinka Itä-Suomea tuetaan ja Itä-Suomen eteen tehdään kaikkien näköisiä hyviä asioita, joista kyllä valitettavasti yhtään ei ole vielä tullut näkyvin, mutta samaan aikaan hallitus tekee tällaista politiikkaa, jossa kaikki tulevaisuudennäkymä viehdään pois.

Etelä-Karjalakin on laajalti äkillisen rakennemuutoksen alue. Me tarvitsemme koulutusta, me tarvitsemme aikuiskoulutusta ihmisille, joilta on työpaikka lähtenyt alta. Kuten edellisessäkin aihepiirissä, josta keskustelimme, se ei ole oma vika, että työpaikka lähtee alta. Se ei ole eteläkarjalaisen palkansaajan vika, että Venäjä hyökkäsi Ukrainaan ja palvelualat sakkasivat. Se ei ole eteläkarjalaisen työttömän vika, että Ukrainan sodan myötä on myös teollisuudessa hiljentynyt. On siis aivan käsittämätöntä, että kun me puhumme täällä tulevaisuudesta ja siitä, kuinka alueita tuetaan, niin käytännössä hallituksen toimet ovat täysin päinvastaisia. Meillä palvelualoilla ihmisiltä lähtevät työt, he haluaisivat kouluttautua uudelleen, mutta aikuiskoulutustuki on viety ja nyt ollaan viety sitten myös ammatillisesta koulutuksesta mahdollisuudet kouluttautua. On aivan totta, että näillä samoilla kursseilla on ollut aikuisia ja on ollut nuoria. On siis aivan selvää, että nämä leikkaukset purevat niin nuoriin kuin aikuisopiskelijoihin, vaikka sitä kuinka yrittäisi mustasta valkoiseksi puhua.

Meillä on vielä toistaiseksi teollisuutta Etelä-Karjalassa, itäisessä Suomessa, ja sen lisäksi me tarvitsemme myös tulevaisuudessa sinne osaajia. Jotta ympäristötavoitteista, ilmastotavoitteista pystytään pitämään kiinni, tarvitaan ammattikorkeakoulua, tarvitaan yliopistoa, tarvitaan ammattikoulua, joka ikisellä tasolla olevia osaajia, joilla on halu työs-

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

kennellä rajan tuntumassa ja antaa oma työpanoksensa siihen, että myös Suomen vienti tulevaisuudessakin vetää. Tai ei meidän tarvitse täällä enää mistään vientivetoisesta palkkamallista puhua, kun ei meillä ole sinne vientiin edes työntekijöitä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

17.38 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Jatkan tässä hieman näistä Etelä-Karjalan luvuista, mitä edustaja Malm tuossa edellä hyvin kuvasi. Todellakin jostain syystä nämä leikkaukset kohdistuvat tällaisella tasolla Etelä-Karjalaan, että miinus 15 prosenttia leikataan näistä tavoitteellisista opiskelijavuosista, kun muissa maakunnissa tämä leikkaus on keskimäärin 5—9. On todella vaikea ymmärtää, miten tässä maakunnassa, joka kaikin eniten kärsii tästä tilanteesta, jossa Venäjän-kauppa loppui nopeasti ja ollaan rakentamassa uutta elinvoimaa siihen tilalle, sitten kurjistetaan tällä tavalla mahdollisuuksia ihmisille kouluttautua ja lisätä osaamista. Tämä todellakin laskelmien mukaan saattaa tarkoittaa jopa 40 henkilötyövuoden vähennystä sieltä koulutuskuntayhtymästä ja yli yhden miljoonan euron rahallista leikkausta. Kyllä tällaista leikkausta on hyvin vaikea ymmärtää tällaisessa tilanteessa, joka on.

Hallitus on valmistelemassa muun muassa teollisuuspoliittista strategiaa. Tiedämme, että suurelta osin Suomen julkisen talouden haasteet johtuvat siitä, että kasvu on ollut liian heikkoa. Tavoitellaan kilpailukykyloikkaa, tavoitellaan lisää tuottavuuden parantamista, tavoitellaan lisää tutkimusta ja tuotekehitystä, tarvitaan luovuutta, osaamista, jatkuvaa oppimista, ja tässä tilanteessa se, että leikataan ammatillisesta koulutuksesta ja ylipäättään koulutuksesta ja osaamisesta, on aivan väärä suunta. Tämä ei johda mihinkään muuhun kuin tämmöiseen jatkuvaan itseään toistavaan kurjistumiskierteeseen. Kyllä hallituksen pitäisi ymmärtää näitä asiantuntijoita ja arvioita siitä, mihin tämä tulee johtamaan. Tällä tulee olemaan pitkäaikaiset vaikutukset näillä alueilla.

Kun nyt sanotaan, että tässä ollaan tosiaankin muka kohdistamassa tätä pelkästään aikuisiin opiskelijoihin, niin kyllä vahva viesti näiltä koulutuksen järjestäjiltä on, että kun ne opetusryhmät ovat olleet yhteisiä, niin nämä leikkaukset nimenomaan tarkoittavat sitä, että oikeasti sitä koulutustarjontaa leikataan pois. On alueita, joilla sitten kokonaan tiettyjä koulutusvaihtoehtoja ei jatkossa enää ole tarjolla myöskään oppivelvollisille, ja se tarkoittaa ihan älyttömän suuria oppimisvajeita. Tällaisia vajeita alueellisesti kun syntyy, niin niitä on todella vaikea sitten jatkossa korjata. Ja kun sitten kilpaillaan vaikka näistä kansainvälisistä teollisuusinvestoinneista, niin kyllä niille keskeistä on myös se, että siellä on ekosysteemi kunnossa, siellä löytyy myöskin korkeakoulutettuja osaajia mutta myöskin sitten ammatillisen tutkinnon suorittavia osaajia ja että olisi mahdollista myöskin täsmätoimin lisätä osaamista. Kyllä tämä nimenomaan heikentää Suomen kykyä kilpailla näistä investoinneista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

17.41 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ajattelin, että kolme minuuttia on niin lyhyt aika, että tulin tänne puhujapöytäni keskustelemaan, kun on iso aihe.

Kiitos erityisesti sosiaalidemokraattien johdolla meidän sivistysvaliokunnassa tehdylle vastaesitykselle. Sinällään on harmillista, että kun me keskustellaan jälleen ja päätetään, ollaan loppusuoralla, ammatillisen koulutuksen historiallisen suurista leikkauksista, niin

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

hallituspuolueet eivät ole vaivautuneet paikalle. — Kiitoksia, edustaja Castrén, että tulitte tänne paikalle keskustelemaan tästä leikkauksesta, tämä kuitenkin jotakin osoittaa, että olette paikalla kuuntelemassa ja käymässä keskustelua tästä asiasta.

Sinällään ehkä huolestuttavaa myös näiden hyvien puheenvuorojen tai vastaesityksienkin näkökulmasta on se, että tässä tilanteessa, jossa työttömyys kasvaa Euroopan nopeimmin Suomessa, työttömyys itsessään on Euroopan surkeimpia, ja meidän kasvu on koko maailman huonoimpien joukossa, hallitus edelleen vie eteenpäin leikkauksia koulutukseen ja osaamiseen ja kasvuun. Ja tämä on ehkä se kysymys: kun nämä talouden tunnusluvut tämän hallituksen politiikalla ovat mitä ovat ja ne ovat äärettömän huolestuttavia ja me kaikki jaamme tämän huolen, niin minkä takia hallitus edelleen vie näitä isoja koulutusleikkauksia eteenpäin?

Huomionarvoista näistä ammatillisen koulutuksen leikkauksista on, että hallitus osoittaa kaikki koulutusleikkaukset ammatilliseen koulutukseen. Mielestäni tämä arvovalinta on kyllä erikoinen ottaen huomioon sen, että viimeisen kymmenen vuoden aikana — Sipilän kaudella, edellisellä perussuomalaisten, keskustan ja kokoomuksen kaudella — leikattiin merkittävästi ammatillisesta koulutuksesta, ja nyt on vastaava uusi leikkaus, vaikka me tiedetään, mitkä jäljet jo jäi ammatilliseen koulutukseen. Eikö siitä opittu mitään, vaan edelleen leikataan vahvasti?

No, tämä 120 miljoonan leikkaushan vaikuttaa meidän viennin selkärankaan. Kuten edustaja Malm toi täällä esiin, meidän viennin selkäranka ovat ne hitsarit, koneistajat, ah-
taajat, nämä ammattilaiset, jotka tuovat sen teollisuuden lisäarvon ja sen viennin koko meidän yhteiskunnalle. Se, että me heidän koulutuksestaan leikataan näin paljon, olisi kuin omaan jalkaan sahaisi.

Täällä on tuotu hyviä näkökulmia nimenomaan tähän tematiikkaan, mutta haluaisin nostaa vielä tämän yleissivistävän näkökulman. Kuten tässä valiokunnankin kertomuksessa todetaan, tähän on nyt suora leikkaus lähiopetuksesta, siitä, miten koulutusta harjoitetaan lähiopetuksessa, mutta myös näistä sivistävistä ja taideaineista. Jos minä mietin, että puolet peruskoulun päättävistä valitsee nyt ammatillisen koulutuksen — puolet menee lukioon — ja jos ei siellä opiskella niitä matemaattisia taitoja, äidinkieltä, yhteiskuntaa ja muuta, mitä lukiossa tehdään, niin tuleeko heille umpikuja siinä, voivatko he samoilla tiedoilla ja taidoilla hakea ammattikorkeakouluun tai yliopistoon ja niin edelleen? Eli minun mielestäni näissä leikkauksissa korostuu myös tämä sivistyksellinen tieto ja osaaminen. Nämä leikkaukset kohdistuvat nimenomaan tähän lähiopetukseen, näihin yleissivistäviin aineisiin, ja tämä voi muodostaa tällaisen umpikujan näille ammattikoulutuksen käyneille.

Me emme hyväksy tätä, vaan nimenomaan meidän pitäisi pitää siitä kiinni, että kaikki koulutus on kannattavaa ja ihminen voi kouluttautua niin pitkälle kuin hän kykenee ja osaa, ja yhteiskunnan täytyy tätä tukea. Tämänkaltaiset toistuvat leikkaukset tiettyyn toisen asteen koulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen ja siihen lähiopetukseen ja niihin määriin murentavat tämän perustan. Minun mielestäni tätä ei ole ehkä tarpeeksi ymmärretty tai haluttu ymmärtää, ja minun mielestäni on ongelma, että nämä kasautuvat näille ammattikoulutuksen käyville.

Hallitushan perustelee tätä sillä, että nyt nämä leikkaukset kohdistuvat aikuisiin ja toisen tutkinnon aikuisopiskelijoihin, mutta kuten täällä tiedetään, monet koulutuksen järjestäjät ovat todenneet, kuten tässä valiokunnan mietinnössäkkin, että nehan ovat yhteisiä opetusryhmiä, joten ei voi irrottaa sinällään näitä kokonaisuuksia.

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

Arvoisa puhemies! Kyllä täytyy ihmetellä, kun katsoo perussuomalaisten vaalilupauksia. Kun Purra ilmoitti ennen vaaleja, että ammattikoulutus on erityissuojeluksessa ja tarvitaan kunnianpalautus ja muuta, niin kyllä täytyy aika hämmästyneenä nyt seurata näitä. Jos esimerkiksi miettii työtöntä, niin työttömäksi jääneeltä kolmannes on leikattu työttömyysturvasta ja sitten leikataan vielä työnsä menettäneiltä mahdollisuus aikuiskoulutustukeen ja muutenkin toisen asteen opintoihin. Kun tässä tilanteessa, jossa kortistossa olevien ihmisten määrä kasvaa ja työnsä menettäneitä on yhä enemmän, tämä on hallituksen säästökeino ja tästä leikataan, niin kyllä varmasti monet työttömäksi joutuneet ihmiset katsovat huuli pyöreänä tätä yhtä perussuomalaisten jälleen kerran petettyä vaalilupausta. Eritäin surullinen tilanne.

Arvoisa puhemies! Tässä ehkä huomioita liittyen tähän esitykseen. Hyvä, että sosiaalidemokraatit ovat esittäneet tämän esityksen hylkäämistä. Kannatan sitä lämpimästi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

17.48 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä ammatillisen ja lukio-koulutuksen tulevaisuuden kannalta keskeisiä kysymyksiä, jotka liittyvät hallituksen suunnittelemiin rahoitusleikkauksiin ja rakenteellisiin muutoksiin. Haluan korostaa, että koulutus on investointi, ei menoerä. Koulutuksesta leikkaaminen ei ainoastaan heikennä nykyisiä mahdollisuuksia vaan vaarantaa myös tulevien sukupolvien hyvinvoinnin ja osaamistason. [Tuomas Kettunen: Se pitää paikkansa!]

Arvoisa puhemies! Hallituksen suunnitelmat vähentää ammatillisen koulutuksen rahoitusta 100 miljoonalla eurolla vuodesta 25 alkaen ja lisätä vielä 20 miljoonan euron sopeutusleikkaus ovat täysin ristiriidassa työelämän tarpeiden ja yhteiskunnan kehityksen kanssa.

Ensinnäkin leikkaukset osuvat erityisen voimakkaasti aikuiskoulutukseen. Olemme kaikki tietoisia siitä, että työn murros ja työurien pidentäminen edellyttävät jatkuvaa oppimista ja uudelleen kouluttautumista. Jos aikuisten mahdollisuuksista päivittää osaamistaan leikataan, vaarannamme samalla taloutemme joustavuuden ja kilpailukyvyn.

Toiseksi, pienet koulutuksen järjestäjät ja etenkin kasvukeskusten ulkopuoliset alueet joutuvat entistä tiukemmalle. Tämä johtaa koulutuksen saavutettavuuden heikentymiseen ja lisää alueellista eriarvoisuutta. Lisäksi leikkaukset heikentävät suoraan oppivelvollisten koulutusta. Resurssien väheneminen vaikuttaa opetuksen määrään, laatuun ja saavutettavuuteen juuri silloin, kun nuorten koulutukseen pitäisi panostaa enemmän, ei vähemmän.

Arvoisa puhemies! Hallitus on esittänyt kevennyksiä henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmaan eli niin sanottuun hoksiin ja perustellut niitä hallinnollisten säästöjen saavuttamisella. Valitettavasti nämä muutokset eivät tuo luvattuja säästöjä. Esimerkiksi arvioitu 3,5 miljoonan euron säästö on ylimitoitettu ja epärealistinen. Sen sijaan, että keskittyään marginaalisiin muutoksiin, lomakekäytäntöihin, tulisi panostaa laajempiin uudistuksiin, kuten opiskelijahallintojärjestelmien ja kansallisten tietovarantojen, kuten eHOK-Sin ja Koski-palvelun, saumattomaan yhteensopivuuteen. Tällä tavoin hallinnollista taakkaa voitaisiin aidosti keventää ja vapauttaa resursseja opetukseen ja ohjaukseen.

Arvoisa puhemies! Toinen vakava huolenaihe liittyy lukiokoulutuksen oppimisen tukeen. Hallitus on ehdottanut 10 miljoonan euron lisärahoitusta, mutta tämä rahoitus on tarkoitettu kohdentaa yleiskatteelliseen käyttöön. Käytännössä tämä tarkoittaa, että varat eivät välttämättä päädy oppimisen tuen kehittämiseen vaan katoavat yleisten rahoitusvajeiden

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

paikkaamiseen. Oppimisen tuen tarve lukioissa on kasvanut merkittävästi. Nuorten pahoinvointi ja oppimisen haasteet ovat lisääntyneet, ja juuri nyt olisi tärkeää kohdentaa kaikki saatavilla olevat resurssit sinne, missä niitä eniten tarvitaan. Rahoituksen kohdentaminen oppimisen tuen kehittämiseen on paitsi välttämätöntä myös pitkäjänteinen investointi.

Arvoisa puhemies! Koulutuksesta leikkaaminen on lyhytnäköistä politiikkaa. Ammatillisen ja lukiokoulutuksen leikkaukset ja hallinnolliset muutokset eivät tuo luvattuja säästöjä, mutta ne heikentävät koulutuksen laatua, saavutettavuutta ja tasa-arvoa. Meidän on tehtävä kaikkemme, jotta Suomi säilyy sivistyksen ja osaamisen maana. Tämä tarkoittaa, että koulutuksen resursseja ei leikata vaan niitä suunnataan strategisesti niin, että pystymme vastaamaan tulevaisuuden tarpeisiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

17.52 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Edellä puhuja, edustaja Berg, käytti ansiokkaan puheenvuoron, ja tartunkin tähän alueelliseen tasa-arvoisuuteen koulutuksen näkökulmasta, kuten edustaja Siponen, joka tuossa takana piti aikaisemmin hyvän puheenvuoron, ja myös edustaja Malm toi alueellisen näkökulman Etelä-Karjalan näkökulmasta katsottuna.

Itse sain käydä tutustumassa Keski-Pohjanmaalla, paikkakunnalla nimeltä Kannus, Kannuksen ammatilliseen oppilaitokseen, joka on Keski-Pohjanmaan ammattiopiston verkoston piirissä, ja siellä koulutetaan nuoria ja aikuisia huoltovarmuuden näkökulmasta erittäin tärkeille aloille. Siellä on maataloutta, eläinten hoitoa ja metsäalaa. Nämä ovat niitä huoltovarmuuden kannalta tärkeitä koulutusaloja — hallitus on puhunut, että huoltovarmuuteen tulee satsata — mutta samaan aikaan sitten tehdäänkin leikkaus ammatilliseen koulutukseen. Sain kuulla tuolta Keski-Pohjanmaalta, että heille nämä leikkaukset tarkoittavat noin kahta miljoonaa euroa. Mistä otetaan?

Nämä ovat tärkeitä aloja, mitä äsken mainitsin, mutta niin kuin täällä on puheenvuoroissa tuotu esille, myös taideaineet, sote-ala, kulttuuriala, kaikki ovat tärkeitä. Kysymys on nuorten tulevaisuudesta, nuoriin satsaamisesta, ja niin kuin edustaja Berg tuossa äsken ansiokkaasti sanoi, tämä on lyhytnäköistä politiikkaa, jos koulutukseen tehdään näin kovia toimenpiteitä ja leikkauksia, varsinkin kun tuolla maakunnissa on satsattu viime aikoina sinne koulutusympäristöihin. Siellä Kannuksessa oli tehty tällainen uusi koulutusnavetta, joka toimii alustana monille muille hankkeille ja tulevaisuuden teknologioille. Jos tehdään lyhytnäköisellä politiikalla leikkauksia, kaikki nämä saatetaan menettää, ja me menetämme tässä sitten tulevaisuuden osaajien lisäksi myös tulevaisuuden vientituloja. Toivoisinkin, että hallitus nyt vielä tarkastelee ja katsoo tästä näkökulmasta myös näitä kovia leikkaustoimenpiteitä.

Hyviä puheenvuoroja, ja haluan nostaa vielä tämän Itä-Suomen, niin kuin edustaja Malm toi tässä esille: teollisuus on investoinut itäiseen Suomeen, mutta kun tuolla kentällä kiertää, niin kyllä ne koulutuksen järjestäjät ja yrittäjät tuovat esille sen, että me tarvitaan osaajia näihin tuleviin uusiin työpaikkoihin ja avautuviin uusiin työpaikkoihin, mutta ne osaajat tulevat vain koulutuksen kautta.

Sen vuoksi on aivan suunnaton tämä leikkaus, mikä tehdään tänne koulutuksen alalle, ja edustaja Lyly minun mielestäni omassa puheenvuorossaan hahmotti juurikin sen, kuinka

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

paljon leikataan: aikuiskoulutustuesta se 170 miljoonaa, nyt ammatillisesta koulutuksesta 120 miljoonaa. Se kaikki on pois meidän tulevaisuudesta. [Kim Berg: Hyvä, juuri näin!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

17.56 Markku Siponen kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tästä edustaja Kettusen puheenvuorosta on hyvä jatkaa.

Oikeastaan tarttuisin tuosta Kettusen puheenvuorosta ensin siihen, kun hän toi esille muun muassa Kannuksen ja tämän opetusnavetan. Oikeastaan tästä 120 miljoonan euron leikkauksesta, mikä tällä hetkellä on käsittelyssä, vielä irrallaan on menossa selvitys jatkossa näistä niin sanotuista koulutuskoreista, joiden mukaan sitten rahoitusta eri aloille annetaan. Olen kuullut, että esimerkiksi luonnonvara-alan koulutuksella on erittäin iso huoli tulevasta rahoituksesta. Siellä ollaan tekemässä koriin muutosta niin, että jatkossa tällaisten opetusympäristöjen, navetoiden, ylläpito käy kyllä aivan mahdottomaksi, jos nämä rahamuutokset menevät läpi, mutta toivon, että opetusministeri Adlercreutz on tähän jo ottautunut, ja toivon, että hän vielä tämän asian käy läpi, että luonnonvara-aloille nämä massiiviset leikkaukset eivät toteudu.

Todellakin meillä on nyt käsittelyssä, voisiko sanoa, koulutussäästöautomaattilaki — koulutussäästöautomaattilaki, semmoinenhan tästä ammatillisesta koulutuksesta on tälle hallitukselle tullut. Hämmästelen kyllä kovasti sitä, että kun perussuomalaiset ennen vaaleja vielä lupasivat todellakin ammatilliselle koulutukselle kunnianpalautusta, arvonalautusta, niin yksikään perussuomalaisten kansanedustaja ei ole täällä salissa käsittelemässä tätä asiaa, ei edes sivistysvaliokunnasta. Voisi ehkä tässä toiveen esittää, että kun omaan aihealueeseen liittyvät todella kovat ratkaisut ja leikkaukset ovat käsittelyssä, niin joku tänne saliin vaivautuisi. Mutta ehkäpä se kertoo jostakin, että paikalle ei tulla. Saa nähdä sitten — oliko meillä jo huomenna äänestykset — vapiseeko yhtään käsi äänestyksessä, kun ruvetaan näitä säästöjä realisoimaan.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä on hyviä puheenvuoroja kuultu tähän Itä-Suomen tilanteeseen liittyen, siihen, miten nämä leikkaukset iskevät Itä-Suomeen. En malta olla kertomatta yhtä konkreettista esimerkkiä Savon koulutuskuntayhtymästä. Savon koulutuskuntayhtymässä piti aloittaa ensi vuonna kymmenen tämmöistä jatkuvan haun kuljetus- ja varastointialan ryhmää — siis piti aloittaa kymmenen ryhmää, jokaisessa 16—20 osallistujaa. Ja nyt tapahtuu niin, että näistä kymmenestä ryhmästä kahdeksan perutaan, siis kahdeksan perutaan. Kun puhutaan tästä yritysten ja osaavan työvoiman saatavuudesta, niin kyllä tämä on todellinen kasvun este näille yrityksille, jos ammatillista koulutusta, aikuiskoulutusta ja tätä jatkuvaa hakua näin kovasti moukaroidaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

17.59 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä näistä edellisistä puheenvuoroista on hyvä jatkaa.

Siinä missä perussuomalaiset ovat luvanneet ennen vaaleja, että amisten kunnianpalautus tapahtuu, niin yhtään perussuomalaista ei sitä kunnianpalautusta tällä hetkellä täällä salissa ole tekemässä. Siinä missä kokoomus lupasi, että koulutuksesta ei leikata, niin nyt on lähdessä 120 miljoonaa sitten ammattiin opiskelevilta kertaheitolla. Siinä missä molemmat puolueet, perussuomalaiset ja kokoomus, puhuvat siitä, että he ovat yrittäjän asialla,

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

niin mitä he tekevät? Juuri kuten tässä edellisessä puheenvuorossa edustaja Sipola totesi, yritykset kertovat tarpeita, mitä he tarvitsevat, millaista työvoimaa he tarvitsevat, ja sitten yhdessä räätälöidään siellä ammattikouluissa näitä linjoja nopeallakin aikataululla yritysten tarpeisiin. Nyt kun nämä linjat on saatu räätälöityä, niin lopputulos on se, että leikkuri laulaa ja sakset nipsuvat ja napsuvat ja jälleen leikataan. Olipa kyse sitten paperimiehestä tai sulattajasta, lähihoitajasta tai kampaajasta, kaupan alan kassasta tai teollisuuden työntekijästä, niin lopputulos on aivan sama: jokaisen entisen palkansaajan takana on ollut yritys, joka on tarvinnut heidän työpanostaan. Heidän työpanostaan voisi nyt tarvita jokin toinen yritys, mutta tämäkin uudelleenkoulutuksen mahdollisuus evätään täysin.

Nopeasti katsoin tuossa omalta alueeltani, millaisia aloja on meillä tällä hetkellä valikoimassa: kampaaja, kosmetologi, hotellin respa, autonkuljettaja, koneistaja, prosessityöntekijä, kuljettaja, kiinteistönhuoltaja, tarjoilija, lähihoitaja, puutarha-ala. — Tähän on pakko pysähtyä. Viimeksi sanoin tästä vientimallista, että kun ei ole vientiin työntekijöitä, niin ei ole kyllä enää vientivetoista palkkamalliakaan, saatikka vientivetoista Suomea. Ja mistäpä täällä ollaan viime päivinä ja viikkoina puhuttu? Marja-alasta, luonnonvara-alasta. Nyt hallitus on tämän puutarha-alankin meiltä mahdollisesti leikkaamassa pois, ettei nyt ainkaan sinne niitä ammatin osaavia ihmisiä saada työskentelemään. — Metsäala, rakennus, sähkö, muoti, turvallisuus. Kaikilta näiltä aloilta olisi mahdollisuus työllistyä joko työntekijänä tai pienyrittäjänä, yrittäjänä, mutta mitä nämä hallituksen toimet sitten näille pienille yrittäjille ovat? Alv-kannan nostoa, koulutuksen epäämistä. Tämä negatiivinen pyörre, minkä hallitus tähän maahan on saanut aikaan, on käsittämätön, enkä todellakaan tiedä, milloin hallitus herää siihen, että nyt kannattaisi tämä syöksykierre katkaista. Ja vihoviimeisenä sitten hallituksen ilmeisesti ei niinkään tärkeät alat, kuten esimerkiksi taide- ja kulttuuriala: kyllähän sieltä Lappeenrannasta on vielä lähdössä ammattikorkeapuolen kuvataide siirroksi Lahteen. [Tuomas Kettunen: Ohhoh!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista. — Mikrofoni taitaa olla kiinni.

18.03 Krista Kiuru sd: Kiitoksia puhemies! Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on tärkeä asia maakuntien tulevaisuuden kannalta katsottuna. Onko meillä tarpeeksi koulutusta ja minkälaista, se on päivän kysymys. Se, että hallitus tekee arvovalinnan, jossa koulutus on erityisessä suojeluksessa, kyllä tuntuu juuri tänään todella erikoiselta. Jos koulutus olisi erityisessä suojeluksessa, niin ei kai kenellekään tulisi mieleen, että toistasataa miljoonaa ammatillisesta koulutuksesta voidaan leikata?

Tämän leikkauslain isoin haaste on myöskin se, että sen lisäksi, että tässä on annettu ymmärtää, että koulutus on erityisessä suojeluksessa, on myöskin annettu ymmärtää, että erityisessä suojeluksessa on se, että tämän ammatillisen koulutuksen leikkauksen ei pitäisi vaikuttaa nuorisoikäluokkaan. Fakta nyt vain on se, että ammatillisen koulutuksen leikkauksia on hyvin vaikea kentällä tehdä niin, ettei niillä olisi vaikutusta myöskin nuorisoapuolen koulutukseen. Ja hulluinta tässä on se, että hallitus alun perin päätyi kehysriihessä siihen, että meillä olisi varaa poistaa toisen asteen maksuttomuus. Kun tuo päätös sitten tehtiin, niin jostakin oli löydettävä rahat, joten 100 miljoonan ammatillisen koulutuksen päälle tuli vielä lisäleikkauksia, ja käytännössä meillä ei ollut varaa edes nuorisoasteen maksuttomaan koulutukseen ilman, että sitä leikataan sekä lukion että ammatillisen koulu-

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

tuksen osalta, nimenomaan ammatillisesta koulutuksesta. Aika erikoinen arvovalinta tämäkin.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee sitten tämän hallituksen linjaamaan työllisyyspolitiikkaan, niin juuri tässä työllisyystilanteessa voisi ajatella, että ammatillisen koulutuksen aikuisten osalta pitäisi olla erityisessä suojeluksessa, juuri siksi, että nythän tarvittaisiin niitä ammatillisen koulutuksen paikkoja myöskin aikuisille, jotta työllisyyden hoidon näkökulmasta onnistuttaisiin paremmin. Tässä tilanteessa tuntuu todella oudolta, että asetetaan jälleen maakunnat siihen tilanteeseen, että näitä ammatillisen koulutuksen paikkoja voidaan näin merkittävästi leikata.

Satakunnassa tämä tarkoittaa kahden meidän oppilaitoksemme osalta, että molemmissa leikataan tuhansia aloituspaikkoja. Kyllä se nyt jossakin tuntuu. Tämän tyyppisissä leikkauksissa me puhutaan miljoonatolkun leikkauksista, joten ammatillisen koulutuksen surkea tilanne on johtamassa siihen, että me sanotaan nuorisoiäluokalle, tai hiukan varttuneemmillekin — kun me puhumme aikuiskoulutuksesta, me saatamme puhua ihan todella nuorista aikuisista, ehkä juuri täysi-ikäisyyskynnyksen ylittäneistä aikuisista — että teillä on tällä viikolla koulua viisi tuntia tai 10 tuntia. Sitä tämä tarkoittaa. Ja kun näistä pitäisi tulla meidän ammattilaisia, jotka ovat lähiopetuksessa saaneet riittävästi opetusta ollakseen esimerkiksi lähihoitajia ja parturi-kampaajia, niin kyllä tämä kylmää. Tämä on väärin.

Riksdagen avslutade debatten och avbröt behandlingen av ärendet.